

T Á R C A.

JELENTÉS

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA
ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1917. ÉV NEGYEDIK NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga az elmúlt negyedévben köteles példányokban 1662 drb nyomtatvánnyal, ajándék útján 296 drb, vétel útján 461 drb, összesen 2419 drb nyomtatvánnyal gyarapodott. Ezenfelül kötelespéldány címén beérkezett: 89 drb alapszabály, 2789 drb falragasz, 1734 drb gyászjelentés, 198 drb hivatalos irat, 175 drb műsor, 3 drb perirat, 3062 drb szinlap, 232 drb zárszámadás, 320 drb különféle, összesen 8602 drb apró nyomtatvány.

Ajándékaikkal a nyomtatványi osztály anyagát a következők gyarapították: M. Tud. Akadémia (2 drb), Kais. Akademie der Wissenschaften Bécs (16 drb), M. kir. államvasutak igazgatósága (46 drb), dr. BAJZA József, BAUMGARTEN Ferenc (12 drb), M. kir. Belügyminisztérium (4 drb), Biblioteka Dziet Wyborowych Varsó, Budapesti ker. munkásbiztosító pénztár (5 drb), Budapesti növendékpapság egyház-irodalmi iskolája, Budapesti kir. m. tudományegyetem bölcsészeti karának dékáni hivatala (4 drb), Debreczeni m. kir. tudományegyetem, Délmagyarországi Természettudományi Társulat Temesvár (8 drb), Délmagyarországi történelmi és régészeti múzeumtársulat Temesvár, DIVÉKY Adorján, Egyházmegyei hatóság Veszprém (5 drb), M. kir. Földmivelésügyi minisztérium (4 drb), GAGYI Jenő Bukarest, GALANTAI Gyula, dr. GÁBOR Gyula, GÖNCZY Béla (2 drb), GÖRGEY Albert, dr. GROSZMANN Zsigmond, Halélettani és szennyvíztisztító kísérleti állomás, dr. HEINRICH Gusztáv, dr. HÉNAP Tamás (14 drb), Historisches Museum Bern, Homoródszentpáli unitárius lelkészi hivatal (2 drb), Izraelita magyar irodalmi társaság (2 drb), Cs. kir. katonai földrajzi intézet Bécs (22 drb), Képviselőház (4 drb), M. kir. Kereskedelmi Múzeum (32 drb), KERESZTY István, gr. KORNIS Károly, Kungl. Humanistiska Vetenskap

Samfundet Uppsala (5 drb), dr. LENDL Adolf (2 drb), LUKÁCSY Imre Dunavecse (5 drb), Magyar N. Múzeum néprajzi osztálya, Ministerie van binnenlandsche zaken, Hága, Miskolczi kereskedelmi- és iparkamara, M. kir. áll. munkásbiztosítási hivatal (2 drb), Nagyszebeni m. kir. áll. elmeegógyintézet, Nagyvárad áll. főreáliskola igazgatósága, Nagyvárad városi tanács, Oeffentliche Kunstsammlung Bazel, Ógyallai astrophysikai observatorium, Paedagogiai Könyvtár és Tanszermúzeum, Pécssegyházmegyei hatóság, Physikalisch-Medizinische Gesellschaft Würzburg (5 drb), Poseni tudományos társaság (2 drb), Redakcia «Straže na Sione» (2 drb), Redaktion der Neuen Heidelberger Jahrbücher, dr. SCHAFARZIK Ferenc (5 drb), Schriftleitung der Zentralblatt der Bauverwaltung (3 drb), M. kir. legfőbb áll. számvevőszék (9 drb), Szepesi Egyesület (2 drb), SZOMBATI-SZABÓ István, Váci püspöki hivatal, VADÁSZY Ede, ifj. VAGNER Antal Baja (2 drb), Vallás- és közoktatásügyi minisztérium (36 drb).

A vásárolt könyvek közt könyvészeti szempontból említésre méltóbb szerzemény e negyedévben nem volt.

Vásárlásra 350877 koronát, 18380 márkát fordítottunk.

A könyvtár helyiségében az elmúlt negyedévben 2813 egyén 7800 drb nyomtatványt használt, kölcsön útján pedig 659 egyén 1556 drb nyomtatványt vitt ki házi használatra.

A lefolyt negyedévben 890 művet osztályoztunk s ezekről 1117 cédulát készítettünk. Kötésre 402 művet 504 kötetben küldtünk.

A köteles példányok átvételére berendezett helyiségbe 647 drb csomag érkezett; ugyaninnen 381 reklamálást és 647 levelet expedáltunk.

Az 1897. XLI. t.-c. intézkedései ellen vétő nyomdatulajdonosokkal szemben peres eljárást egy esetben sem indítottunk.

II.

A *hirlaptár* köteles példányok útján 45 évfolyam 17.842 számmal gyarapodott, (ebből 4.416 szám a törvényszabta nyomdai kimutatás nélkül, számonként érkezett), ajándék útján mintegy 1500 számmal, a könyvtár más osztályaiból áttétel útján 35 számmal, vásárlás útján pedig 2 évf. 72 számával; mindössze tehát 47 évf. 19.459 számával.

Ebből ajándék a Nemzeti Casino néhány külföldi napilapja; vásárlás pedig (16 koronán WACHTEL Gyula antikváriustól) a bécsi «Muszestunden» 1861. és 1862. évi folyama.

Az évnegyed folyamán 452 olvasó 603 hirlapnak 1008 évfolyamát

1412 kötetben használta; ebből házon kívül 45 olvasó 81 hirlap 237 évfolyamát 375 kötetben. Ehhez a Szentkirályi-utcai raktárból és oda vissza 159 kötetet kellett szállítani.

Átnéztük 47 évf. 13.498 számát; céduláztunk 175 évfolyamot (köztük 7 új lapot); beköttettünk 310 kötetet. Ezenfelül a rendes folyómunkát végeztük.

III.

A *kézirattár* vétel útján 2 újkori kézirattal, 4 irodalmi levéllel, ajándék útján pedig egy újkori kézirattal, összesen 7 darabbal gyarapodott. Vételre 185 koronát fordítottunk.

Ajándékozó volt: PEREGRIN Y János.

Az évnegyed folyamán 54 kutató 104 kéziratot, 209 irodalmi levelet használt és 11 térítvényre kikölcsönöztünk 17 kéziratot.

IV.

A *folklore-osztály* cédulakatalogusának összeállítása, csoportosítása és a duplumcédulák kiküszöbölése folyik. Megkezdtük a Néprajzi Osztály szakkönyvtárának a folklóre szempontjából való kicédulázását. Eddig kb. 4100 cédula készült. Az újonnan beérkezett szalontai gyűjtések statisztikája: 20 ballada, 225 szerelmi dal, 523 katona dal, (két külön füzet), 132 vegyes dal, 2 sirató, 31 verses sírfelirat, 6 mese, 33 monda, 71 betyár-história, 606 babona. Azonkívül összefüggő dolgozatok: Hatvani-mondák; Szólásmódok és közmondások; Szalontai babonák; Betegségre vonatkozó babonák; Élelmzésre vonatkozó babonák. Továbbá még házassági és halotti szokások és a Tájékoztató B. 2. c. alá tartozók.

V.

A *levéltár* törzsanyaga vétel útján 600 drb, ajándék útján 380 drb, más osztályból való áttétel útján pedig 6 drb, összesen tehát 986 drb irattal és nyomtatvánnyal szaporodott. A levéltárunkban letéteményezett családi levéltárak anyaga egy láda irattal gyarapodott, melyet Bugarin HORVÁTH Géza múzeumi osztályigazgató családi levéltárának kiegészítéseképen juttatott hozzánk. Vételre 1415 K-t fordítottunk.

Ajándékaikkal dr. ÁLDÁSY Antal, báró HATVANY Lajos és budahegyi PAUER János gazdagították a levéltár anyagát.

A törzsanyag gyarapodásából 600 drb esik az újkori iratok, 35 drb a címeres levelek és nemesi iratok, 4 drb az 1848/49-es gyűjtemény, 3 drb a külföldi iratok és nyomtatványok és 344 drb a gyászjelenté-

sek csoportjára. A címeres levelek és nemesi iratok gyűjteménye a következő darabokkal gyarapodott: 1) 1431. júl. 16. Nürnberg. ZSIGMOND király címereslevele SZARVASDY Lőrinc részére (egyszerű másolat és festett címerkép, 2 drb.) — 2) 1509. jan. 25. Nagyszombat. II. ULÁSZLÓ király címereslevele BENKNER János részére (egyszerű másolat). — 3) 1517. nov. 1. Buda. II. LAJOS király címereslevele BENKNER János részére (egyszerű másolat). — 4) 1519. nov. 30. Buda. II. LAJOS király címereslevele Marthonosi BARÁTH Márton részére (egyszerű másolat). — 5) 1540. jan. 18. Várad. I. JÁNOS király címereslevele Nagythuri SZABÓ Benedek részére (egyszerű másolat). — 6) 1543. aug. 8. Prága. I. FERDINÁND király címereslevele SZIGETHY Gergely részére (egyszerű másolat). — 7) 1548. máj. 8. Augsburg. I. FERDINÁND király címereslevele Eperjes város részére (egyszerű másolat). — 8) 1555. febr. 25. Augsburg. I. FERDINÁND király címereslevele Báttaszéki BORNEMISSZA János és SZÉKY Máté részére (egyszerű másolat és címerrajz, 2 drb.). — 9) 1558. aug. 17. Bécs. I. FERDINÁND király címereslevele Eperjes város részére (egyszerű másolat). — 10) 1569. máj. 14. Bécs. MIKSA király címereslevele MOES Zsigmond részére (egyszerű másolat). — 11) 1579. ápr. 4. RUDOLF király Hahódi RÉTAY János részére kiadott címereslevelének kivonatos másolata. — 12) 1588. dec. 3. Gyulafehérvár. BATHORY Zsigmond címereslevele GRAISINC Cyrill részére (egyszerű másolat). — 13) 1589. márc. 21. Prága. RUDOLF király címereslevele Megyesi WEISS másképp FEJÉR Mihály részére (egyszerű másolat). — 14) 1591. nov. 4. Prága. RUDOLF király címereslevele Késmárki MOES Zsigmond részére (egyszerű másolat). — 15) 1605—1606. BOCSKAY István címereslevele SZABÓ György részére (egyszerű másolat). — 16) 1609. márc. 29. Bécs. II. MÁTYÁS király címereslevele VÉGH Gergely részére (egyszerű másolat). — 17) 1609. nov. 23. Pozsony. II. MÁTYÁS címereslevele TARJÁNY Demeter részére (egyszerű másolat). — 18) 1621. nov. 2. Morva-Bród. BETHLEN Gábor címereslevele TEMESVÁRY János részére (egyszerű másolat). — 19) 1622. jún. 15. Sopron. II. FERDINÁND király címereslevele VIRÁGH György részére (egyszerű másolat). — 20) 1629. dec. 16. Gyulafehérvár. BRANDENBURGI KATALIN címereslevele Reczei KALMÁR Mihály részére (egyszerű másolat). — 21) 1649. okt. 12. Bécs. III. FERDINÁND király címereslevele BĀNOVICH Ferenc részére (egyszerű másolat). — 22) 1651. márc. 14. Bécs. III. FERDINÁND király címereslevele LISZKA János részére (egyszerű másolat és címerrajz, 2 drb.). — 23) 1654. szept. 6. Gyulafehérvár. RÁKÓCZI György címereslevele BARONYAI Péter

részére (egyszerű másolat, 2 példány). — 24) 1669. márc. 27. Bécs. I. LIPÓT király címereslevele HORVÁTH Péter részére (egyszerű másolat). — 25) 1681. márc. 6. Fogaras. APAFFY Mihály címereslevele Brassói GREISSINGH István részére (egyszerű másolat). — 26) 1676. szept. 25. Gyulafejejár. APAFFY Mihály címereslevele Régeni Kovács János részére (egyszerű másolat). — 27) 1678. febr. 8. Fogaras. APAFFY Mihály címereslevele SOBEL Simon részére (egyszerű másolat). — 28) 1679. febr. 24. Fogaras. APAFFY Mihály címereslevele Lensényi STURZA Illés részére (egyszerű másolat). — 29) 1697. nov. 16. Viski TÖRÖS Imre címerkérő folyamodványa (egyszerű másolat). — 30) 1697. nov. 18. Bécs. I. LIPÓT király címereslevele Viski TÖRÖS Imre részére (egyszerű másolat). — 31) 1770. okt. 10. Bécs. MÁRIA TERÉZIA királynő címereslevele SCHOBEL József Traugott részére (egyszerű másolat).

A gyarapodás anyagából kiemelendő a MADARÁSZ József hagyatékából származó és vétel útján szerzett emigrációs és legújabbkori iratcsomó, ebből pedig MADARÁSZ László, volt 1848/49-iki rendőrminiszternek Amerikából öccséhez, MADARÁSZ Józsefhez és hozzátartozóihoz intézett számos levele.

Az osztály anyagából a lefolyt negyedévben 69 kutató használt 30.314 drb iratot és 6 térítvényre kikölcsonőztünk 2 drb oklevelet, 12 drb fényképet és 9 drb címerrajzot.

VI.

A *háborús gyűjtemény* vétel útján 8092, ajándék útján 1527, hivatalos küldemények és köteles példányok révén pedig 1959, összesen tehát 11.578 darabbal gyarapodott. Az egész gyűjtemény anyaga jelen negyedév végén 125.123 darabra rugott. Vételre 9421.42 koronát, 3056.84 márkát és 942.80 frankot fordítottunk.

JELENTÉS

A MAGYAR NEMZETI MÚZEUM ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁRA
ÁLLAPOTÁRÓL AZ 1918. ÉV ELSŐ NEGYEDÉBEN.

I.

A *nyomtatványi osztály* anyaga az elmúlt negyedévben köteles példányokban 1665 drb nyomtatvánnyal, ajándék útján 214 drb, vétel útján 717 drb, áttétel útján 24 drb, összesen 2620 drb nyomtatvánnyal